

Андрій Гуралюк,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення,
ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7497-5746
ResearcherID: AAG-5328-2020
e-mail: ag.guraliuk@gmail.com

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ ЯК СКЛАДНИКА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Анотація. Виклики інформаційного суспільства обумовлюють потребу в розширенні технологічних можливостей сучасних бібліотек та зміцненні їхньої присутності в цифровому середовищі, зокрема через залучення соціальних мереж та інтернету. У цьому дослідженні аналізуємо роль бібліотеки в інформаційному суспільстві як інструменту верифікації інформації.

Мета роботи – окреслити функції сучасної бібліотеки у забезпеченні інформаційних потреб читача в умовах цифровізації суспільства.

Наукова новизна роботи полягає в розвитку концептуальних уявлень про роль та діяльність бібліотек, а також їхній вплив на функціонування інформаційно-освітнього простору закладу освіти в умовах цифровізації.

У роботі встановлено, що основне функціональне призначення бібліотеки – інформаційне забезпечення, надання вільного доступу до національних і міжнародних інформаційних ресурсів, а також сприяння безперервності навчального та наукового процесів. У зв'язку з цим бібліотека в умовах цифровізації має забезпечити ефективний доступ до необхідних джерел інформації та створити технологічно модернізовані умови роботи з ними для гарантування інтелектуально-інформаційного комфорту користувача.

Зроблено висновки щодо динамічності зміни ролі бібліотек в інформаційному просторі освітніх закладів та розглянуто перспективи розвитку вітчизняних бібліотек, як культурно-освітніх осередків та інформаційних центрів, здатних задовольнити інформаційні потреби користувачів. Визначено, що вони мають стати активними учасниками інформаційно-аналітичної діяльності, забезпечуючи підтримку освітнього процесу, верифікацію даних, представлення інформації в зручному для користувачів форматі, а також надання експертних консультацій з різноманітних аспектів інформаційної діяльності.

Ключові слова: сучасна бібліотека, бібліотечна діяльність, інформаційно-аналітичний супровід, штучний інтелект, цифрова трансформація освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За роки незалежності в умовах розвитку суспільства знань, цифровізації всіх сфер життя, реформування освіти, інтеграції України до європейського освітнього та дослідницького простору відбулися позитивні зрушення в інформаційно-бібліотечному забезпеченні освіти і науки. Водночас перед освітніми бібліотеками постали нові виклики: загроза національній безпеці в умовах інформаційної та військової агресії Росії, світова пандемія COVID-19 тощо. Зазначене вплинуло на визначення нових векторів розвитку бібліотек, перегляд концептуальних положень освітньої, дослідницької та науково-інформаційної діяльності (Berezivska et al., 2003).

Сьогодні неможливо уявити заклад освіти який би інформаційно не взаємодівав з довкіллям. Кожен заклад освіти являє собою множину об'єктів інформаційної взаємодії, які за певними правилами задіяні в комунікаційних процесах. Множину об'єктів інформаційної взаємодії, зв'язків між ними, функцій, що вони виконують та ін. можна представити у вигляді певної системи, для якої визначають деякі правила міжоб'єктної взаємодії та роботи із інформацією, якою ці об'єкти обмінюються.

Традиційно центрами зберігання та ретрансляції збереженої інформації були бібліотеки. За останні десятиліття, завдяки розвитку інформаційних технологій, відбулись суттєві зміни в інформаційній діяльності, зокрема і в бібліотечній. Сучасна концепція бібліотечного обслуговування базується не лише на використанні фондів документів конкретної бібліотеки, але також містить принципово нові можливості доступу до інформації, які не залежать від часу та місцезнаходження як документів, так і користувачів.

Для задоволення інформаційних, освітніх та культурних потреб своїх користувачів сучасні бібліотеки забезпечують доступ не лише до документованих знань, що зберігаються у їх фондах, але й виходять за межі фізичних просторів, трансформуючи свою діяльність у віртуальну сферу.

Концепція розвитку знаннєвого суспільства та формування віртуальних електронних інформаційних ресурсів зумовлюють необхідність долучення бібліотек до вирішення питань управління інформаційними потоками, аналізу та вибору оптимальних дій щодо їх оптимізації, верифікації, актуалізації, архівації тощо. Важливим складником роботи з інформацією стає інформаційно-аналітична діяльність (ІАД). ІАД бібліотек, пов'язана зі створенням, обробкою, зберіганням, використанням та управлінням знаннями, призводить до суттєвих змін в організаційній, технологічній та інших аспектах діяльності бібліотечних установ (Кобелев, 2012).

Фактично роль бібліотеки із сховища інформації із функцією забезпечення доступу до неї вимушено, під тиском зовнішніх обставин, обертається на роль активного учасника інформаційної взаємодії в межах деякої соціальної системи, зокрема, закладу освіти. Ця роль і надалі трансформується, адаптуючись до соціальних викликів сучасності. Її визначення, аналіз і, бажано, прогнозування нових аспектів діяльності, що дозволять бібліотекам залишатись затребуваними в сучасних реаліях, цікавлять багатьох дослідників.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання пов'язані з дефініцією інформаційного простору та розбудовою його основних структурних складників вивчали І. Л. Бачило, К. А. Дубняк, А. Ю. Пилипчук, Я. В. Топольник, Ю. А. Шрайнер та багато інших науковців.

Так ще чверть століття тому І. В. Арістова (2000) визначила єдиний інформаційний простір як сукупність баз і банків даних, технологій їх ведення та використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, що функціонують на основі єдиних принципів і за загальними правилами, що забезпечує інформаційну взаємодію організацій і громадян, а також задоволення їхніх інформаційних потреб.

Поняття інформаційного простору детально розглянули В. Г. Кремень та В. Ю. Биков. У філософському розумінні автори розкривають

інформаційний простір як сукупність результатів семантичної діяльності людства, пов'язаної із формуванням інформаційною картиною об'єктивного світу, з інформаційним відображенням загального об'єктного простору. Науковці розкривають інформаційний простір як n-мірну структуру, об'єктне наповнення якої утворюють інформаційні об'єкти різноманітного предметного призначення. Також автори визначають відмінність між поняттями інформаційного простору та інформаційного середовища, окрім того розглядають сутнісно-компонентну специфіку простору і середовища як соціотехнологічних систем (Кремень & Биков, 2013).

Роль і місце бібліотеки в сучасному інформаційному суспільстві стали предметом дослідження таких авторів як О. Є. Букіна, Т. І. Вилегжаніна, Р. А. Гільміянова, Т. Я. Кузнєцова, М. А. Макієнко, Р. І. Мамина, О. С. Онищенко, Є. В. Пірайнен, В. М. Фадеєва та інших. Використання цифрових технологій, як-от сучасних викликів нашим бібліотекам розглянули В. А. Вергунов, О. О. Москаленко, В. І. Попик та чимало інших дослідників.

О. С. Онищенко, В. І. Попик, В. М. Горовий, Л. А. Дубровіна, Ю. М. Половинчак, Н. С. Вітушко, Л. Й. Костенко та ін. висвітлили процес трансформації наукових бібліотек в складник інформаційного середовища, а відтак і функціональну взаємодію їх із об'єктами інформаційного простору.

Л. О. Пономаренко (2023), аналізуючи діяльність освітянських бібліотек України у формуванні електронного бібліотечно-інформаційного простору, виокремлює праці таких науковців як Т. В. Добко, І. І. Хемчян, Н. М. Кропочева, О. А. Кучерук, С. О. Караман, О. В. Караман, Н. П. Левченко, Н. В. Якуніна та ін., які розглядають діяльність бібліотек закладів вищої педагогічної освіти в контексті створення, поширення та популяризації інформаційних ресурсів, розкривають роль електронних інформаційних ресурсів бібліотек закладів вищої освіти в інформаційно-освітньому та академічному просторі тощо.

Проте тематика визначення місця і ролі сучасної бібліотеки в інформаційному просторі, як глобальному, загалом, так і, зокрема, просторі закладу освіти, є багатогранною і невичерпною. Із розвитком інформаційних технологій та зміною суспільних потреб відбувається суттєва трансформація ролі бібліотек як соціального інституту та розкриваються нові напрями їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. В активі фахівців чимало визначень і тлумачень поняття «освітнє середовище». Автором одного із найзагальніших трактувань є О. Савченко: «сукупність умов і впливів, які створюють основу для навчання, виховання, розвитку учнів» (Савченко 2012, с. 493). Сьогодні у інформаційному суспільстві середовище системи освіти є інформаційно-освітнім за домінантним субстратом (інформацією), що лежить в основі цих феноменів (Топузів, 2018). В межах нашого дослідження під інформаційно-освітнім середовищем розумітимемо системно організовану сукупність засобів передавання даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного, нормативно-правового, матеріально-технічного, кадрового, дидактичного та організаційно-методичного забезпечення, яка зорієнтована на задоволення потреб осіб, котрі навчаються, викладачів, навчально-допоміжного персоналу та керівництва навчального закладу.

Варто зазначити, що відкрите освітнє середовище виступає певним контекстом, у якому освітні ресурси, інформація та можливості доступні здобувачам освіти без обмежень, пов'язаних з локалізацією. Це сприяє самостійності в навчанні та дозволяє учням досліджувати та навчатися відповідно до своїх потреб і інтересів. Таке середовище зазвичай передбачає використання технологій і цифрових інструментів, які забезпечують доступ до освітніх ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці.

Під контекстом розуміємо загальні умови, в яких здійснюється освітній процес. Це опис ситуацій та обставин, що забезпечують реалізацію освітнього процесу та можуть впливати на спосіб сприйняття і

використання здобувачами освіти наданих ресурсів і інформації. Контекст охоплює такі фактори, як освітня політика, культура навчального закладу, доступність ресурсів, використання технологій тощо, які формують освітнє середовище (Гуралюк & Терентьєва, 2024).

Очевидно, що побудова освітнього (освітньо-інформаційного середовища) не є самоціллю. Розбудова освітнього середовища має сенс лише у зв'язку із підвищенням ефективності пізнавальної діяльності.

Розвиток і вдосконалення науково-освітнього середовища (складником якого є гуманітарне середовище), що забезпечує підвищення якості освітнього і виховного процесів, рівня наукових досліджень та інтеграцію в національну і світову системи освіти неможливі без активного впровадження інформаційних технологій (Таланчук, 2009)

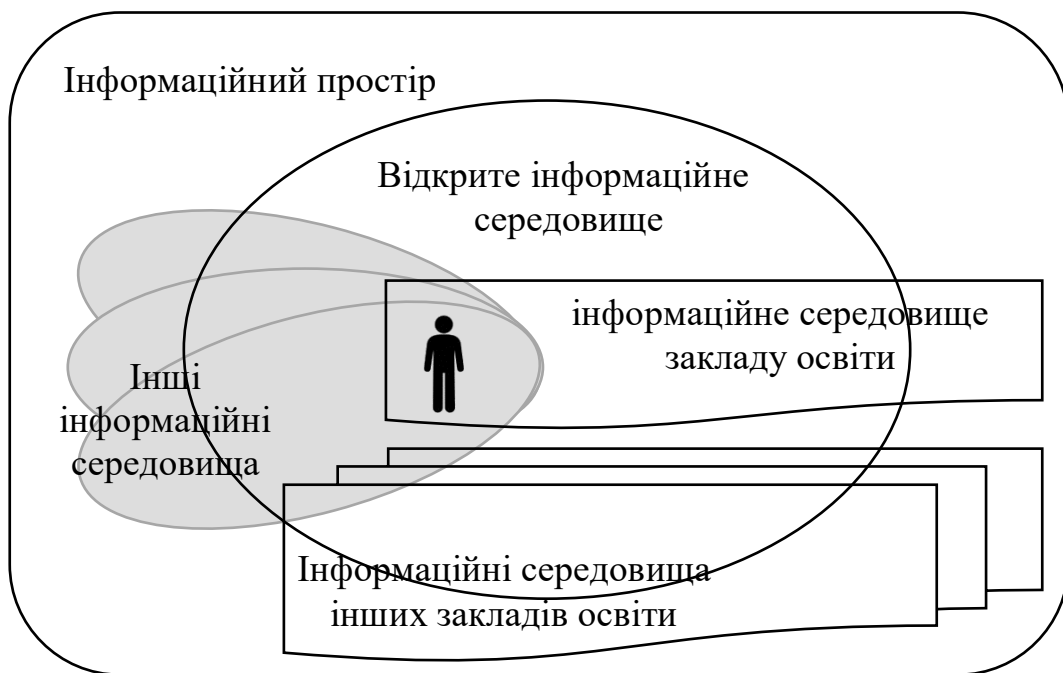

Рис. 1. Інформаційне середовище в інформаційному просторі.
Джерело: (Гуралюк & Терентьєва, 2024).

Інформаційний простір є значно ширшим поняттям, ніж інформаційне середовище і може, з певними узагальненнями, бути розглянутий як сукупність різних інформаційних середовищ. Погоджуючись з

О. Топузовим, відзначимо, що нині, система освіти, як і навчальні заклади, функціонує в інформаційному просторі сучасного суспільства, що розвивається багатовекторно і характеризується незчисленною множиною створених природою та людиною об'єктів і відношень між ними (Топузов, 2018).

Головною функцією інформаційного простору є інформативна. Як невід'ємний складник соціального простору, інформаційний простір виконує також ряд загальних функцій, зокрема комунікативну, пізнавальну, інтегровальну та інші, а також низку системоутворювальних функцій. Серед основних таких функцій фахівці виділяють функцію соціальної пам'яті, яка в контексті інформаційного простору проявляється у необхідності застосування нових методів роботи з інформацією, накопиченою протягом історії людства. Цю проблему можна вирішити за допомогою нових інформаційних технологій, що забезпечують ефективний пошук, обробку та зберігання інформації.

У ст. 6 Закону України Про бібліотеки і бібліотечну справу від 27.01.1995 № 32/95-ВР визначається декілька класифікацій бібліотек: за значенням, за змістом бібліотечних фондів та за призначенням. Аналіз діяльності сучасних бібліотек дозволив виявити основні (базові) функції, актуальні незалежно від типології цих установ. Однією з таких функцій є інформаційна, яка охоплює комплекс заходів, спрямованих на інформаційне забезпечення матеріального та духовного виробництва. Зазначимо, що специфіка діяльності бібліотеки як соціального інституту передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій відповідно до її потреб, цілей і завдань (Гуралюк, 2020). Технічна та технологічна модернізація бібліотечної діяльності сприяла зміцненню і трансформації інформаційної функції в умовах сучасного цифрового середовища.

Бібліотека є активним суб'єктом інформаційного простору, збираючи і зберігаючи документовану інформацію та знання в електронному форматі. Це передбачає оцифрування колекцій і фондів, а також співпрацю з

видавництвами, іншими бібліотечно-архівними установами та окремими авторами для забезпечення доступу до електронних версій документів. Крім того, бібліотека активно долучається до формування документного потоку, проводить його аналітико-синтетичне оброблення та розробляє різноманітні інформаційні продукти (Кузьменко, 2021).

Бібліотекам навчальних закладів (як і деяким іншим установам і організаціям) притаманна інформаційно-аналітична діяльність. Виходячи із суті інформаційно-аналітичної діяльності виділяють два її рівні:

1. Інформаційний рівень, зміст якого зводиться до пошуку, збирання, накопичення, зберігання та поширення інформації.

2. Аналітичний рівень, що полягає в узагальненні, класифікації інформації, її аналізі і перетворенні, розробленні висновків, пропозицій, рекомендацій і прогнозів (Сорока, 2017). Тому така діяльність є переважно прикладною, а не теоретичною, у ній є певні обмеження в часі з підготовки матеріалів, їхньої повноти, достовірності, обґрунтованості, відповідальності авторів. Тому основна увага приділяється не стільки глибині й оригінальності опрацювання проблем, скільки їхній оперативності й ефективності (Кобелєв, 2012).

Результатом бібліотечної ІАД є інформаційно-аналітичні продукти та послуги, що надають бібліотеки і служби інформації, на асортиментні групи. Перша група – це інформаційні продукти та послуги, що їх споживачі отримують як документне обслуговування. Друга група – інформаційні продукти та послуги як різновид бібліографічного обслуговування. Третя група – інформаційні продукти та послуги – результат фактографічного обслуговування. Четверта група – це комплексні інформаційні заходи (Дригайло, 2010). До таких заходів можуть бути зараховані, наприклад, експертні консультації із питань пошуку інформації, дотримання академічної доброчесності та ін.

Бібліотека вищого закладу освіти як базовий компонент інформаційного простору загалом певною мірою має структурну автономію,

що нерідко призводить до дуже слабкого її зв'язку з кафедрами, ректоратом, або взагалі до відсутності такого зв'язку із вищим навчальним закладом. У підсумку – використання інформаційних ресурсів власне бібліотеки та ресурсів окремих кафедр відбувається без урахування принципу взаємодоповнюваності, що, безумовно, знижує ефективність навчального процесу. Фактично, кожен структурний підрозділ може мати осібне інформаційно-освітнє середовище, мало пов'язане із іншими середовищами в межах одного закладу. Виникає потреба у пошуку шляхів забезпечення взаємодії освітніх середовищ в межах єдиного простору закладу освіти. Розуміння необхідності такого об'єднання лежить в основі впровадження трансдисциплінарного підходу в діяльність освітнього закладу. Природнім є залучення бібліотеки як деякого агрегатора знань, що за рахунок певної втрати автономізації здатне забезпечити інтеграцію інформаційно-освітніх ресурсів, що може суттєво вплинути на якість освітнього процесу. Ще одним фактором, що неабияк впливає на діяльність бібліотеки є відкритість освітніх систем. Для забезпечення відповідності освітнього рівня суспільним вимогам необхідно підтримувати взаємодію із джерелами інформації, що перебувають поза межами навчального закладу. Такими джерелами можуть бути ресурси мережі Інтернет чи спеціалізованих мереж, інші навчальні заклади, науково-дослідні інститути, бібліотечні установи та ін.

Розвиток вузівських бібліотечних мереж будується з урахуванням того, що одним із перспективних варіантів використання сучасних технологій для доступу до інформаційних ресурсів є електронні бібліотеки. Можливості ЕБ особливо важливі для забезпечення наукових, дослідницьких і освітніх процесів, тому що доступність, актуальність і повнота інформаційних ресурсів сприяють якісній підготовці фахівців (Таланчук, 2009).

Електронні бібліотеки істотно розширюють можливості звернення до їхніх електронних інформаційних ресурсів з широким набором

інформаційних послуг. Останню обставину зумовило створення бібліотечних сайтів і порталів, які спочатку були посередниками між віддаленими користувачами бібліотеки і самою бібліотекою. Сайти дають можливість користувачам на їхніх робочих місцях (вдома, в офісі, на інших територіях, що мають комп'ютери, підключені до інтернету) самостійно або за допомогою посередників (інформаційних навігаторів і т. п.) шукати і замовляти необхідні дані, а також оперативно отримувати замовлену інформацію.

Інтеграція інформаційно-освітніх ресурсів передбачає їх об'єднання з метою використання різної інформації зі збереженням її якості, особливості викладу та застосування зручного уніфікованого інтерфейсу. Водночас об'єднання ресурсів може бути і віртуальним. Головним до того ж є забезпечення користувачів доступною інформацією в межах єдиного інформаційного простору, що може бути і сукупністю кількох самостійних систем, але сумісних у технологічному сенсі (Греськів, 2010). Відзначимо, що проста агрегація інформаційних потоків не здатна задовольнити потреби закладу освіти. Бібліотека має слугувати своєрідним фільтром, що допоможе верифікувати інформацію, чи, навіть, створювати нову інформацію на основі ІАД.

Отже, у сучасній бібліотеці освітнього закладу під впливом інформаційних технологій відбувається процес трансформації. Сьогодні бібліотека закладу вищої освіти в Україні це відкрита комунікаційно-комунікативна система, яка бере участь у педагогічно-виховному, міжкультурному, міжбібліотечному обміні, а також в обміні з внутрішніми структурами закладу (кафедрами, музеями, побутовими службами, громадськими організаціями) та іншими громадськими закладами (школами, технікумами, видавництвами). Комунікативна діяльність бібліотеки скерована на створення комфортного середовища для використання інформації; розвиток засобів внутрішніх організаційних та зовнішніх інформаційних зв'язків; формування інституалізованих і

використання неінституалізованих каналів та засобів міжособистісного спілкування й обміну знаннями (Беззуб, 2012).

І наприкінці зазначимо, що масова цифровізація спричинила створення в бібліотеках електронних каталогів; оцифрування частини фонду; до появи власних різноманітних баз даних, електронних бібліотек, зведених каталогів, корпоративних бібліотечних мереж; появу інтернет-навігації за бібліографічними й повнотекстовими ресурсами; виникнення віртуальних дослідницьких сервісів для користувачів, що забезпечують з ними інтерактивний зв'язок та їх доступ до електронних бібліотечних систем, що значно наблизило роботу бібліотеки окремого закладу освіти до сучасних світових стандартів роботи із інформацією (Гуралюк, А., Росток, М., & Вараксіна, Н. 2020).

Висновки та перспективи. Системні виклики, що постали перед українським суспільством, а також стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовили необхідність цифрової трансформації багатьох сфер діяльності людини. Особливо значні зміни відбулися у сфері науки і освіти.

Цифровізація освіти сприяє збагаченню інформаційного освітнього середовища, розширює доступ до освітніх ресурсів, моделює нові форми взаємодії в освітньому процесі та допомагає переосмислити і вдосконалити освітній контекст. Сучасні процеси інформатизації українських бібліотек постійно залежать від новітніх інформаційних технологій, що спонукає до постійного вдосконалення бібліотечної діяльності та її адаптації до актуальних потреб.

Бібліотеки вищих навчальних закладів виконують функції навчальних, наукових, інформаційних і культурно-освітніх структурних підрозділів, які уможливають доступ до інформації в освітньому процесі, науково-дослідницькій діяльності та виховній роботі. Сьогодні роль бібліотек потребує переосмислення, оскільки вони мають стати системними агрегаторами наукових знань. Це означає, що бібліотеки можуть не лише

накопичувати інформацію, необхідну для освітнього процесу, та надавати її за запитом користувачів, а й стати активними учасниками інформаційно-аналітичної діяльності, забезпечуючи супровід освіти, верифікацію даних, представляючи інформацію в зручному для користувачів форматі, а також надаючи експертні консультації з різноманітних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Berezivska, L., Guraliuk, A., Ponomarenko, L., Rostoka, M. & Tarnavska, S. (2023). Information and library support for education in the context of its digitalization *AIP Conf. Proc.* 2889, 090003. <https://doi.org/10.1063/5.0172779>
- Арістова, І. В. (2000). *Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти*: монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ. <http://radnuk.info/pidrychnuku/inform/439-aristova.html>
- Беззуб, І. (2012). Бібліотека вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури студента. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*, 33, 94-105. <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001638>
- Греськів, О. О. (2010, 23 вересня). Освітня роль бібліотеки вищого навчального закладу в умовах розвитку інформаційного суспільства. В *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства*: матеріали другої наук.-практ. конф., Львів, Нац. ун-т «Львівська політехніка», с. 190–198. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/b32a8311-4495-461f-be7b-9de0ddfc812/content>
- Гуралюк, А. Г. (2020). Бібліотека в інформаційному суспільстві: онтологічний підхід. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*, 8(15). <https://bit.ly/44emnXY>
- Гуралюк, А., Ростока, М., & Вараксіна, Н. (2020). Бібліотека у суспільстві знань. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*, 10(19). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-10)
- Гуралюк, А. Г. & Терентьєва, Н. О. (2024). Проектування відкритого інформаційного освітнього середовища закладів вищої освіти з урахуванням ресурсної ієрархії. *Modern educational strategies under the influence of the development of the information society and European integration: Scientific monograph.* (с. 118–131). Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/435/11657/24396-1>
- Дригайло, С. В. (2010). Бібліотечно-інформаційні продукти і послуги для користувачів наукових бібліотек. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 4, 79-86. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_4_11
- Кобелев, О. М. (2012). Ресурси інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек. *Вісник Харківської державної академії культури*, 36, 88-97. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/hak_2012_36_12.pdf
- Кремень, В. Г. (2013). Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2, 3–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2013_2_3
- Кузьменко, О. І., & Загуменна, В. В. (2021). Трансформація та розширення функцій

- бібліотек у сучасному цифровому просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 3, 38–44. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2021.244715>
- Пономаренко, Л. О. (2023). Освітнянські бібліотеки в умовах цифрової трансформації суспільства (реферативний огляд). В *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки: довід. бюлетень*. (Вип. 18, с. 80–95). ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739797/1/VNIASO-AHS%20of%20Edu%26Sci-RB-18-2023_-80-95.pdf
- Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової освіти*: підручник. Грамота.
- Сорока, Р. С. (2017, 26 – 27 жовтня). Суть інформаційно-аналітичної діяльності та її роль у формуванні ефективної системи економічної безпеки суб'єктів підприємництва. *Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання*: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, Харків (с. 221–224). Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. <https://core.ac.uk/download/pdf/154806539.pdf>
- Таланчук, О.Б. (2009). Роль електронних бібліотек у формуванні інформаційно-освітнього простору університету. *Гуманізація освіти та традиції просвітництва в бібліотеках вищих навчальних закладів Хмельниччини*. (с. 118–128). http://lib.khnu.km.ua/about_library/naukova_robota/2010/tal_rol.htm
- Топузов, М. (2018). Інформаційно-освітнє середовище навчальних закладів. *Директор школи*, 9–10 (825–826), 17–25. <https://core.ac.uk/reader/159118760>

REFERENCES

- Berezivska, L., Guraliuk, A., Ponomarenko, L., Rostoka, M. & Tarnavska, S. (2023). Information and library support for education in the context of its digitalization *AIP Conf. Proc.* 2889, 090003. <https://doi.org/10.1063/5.0172779>
- Aristova, I. V. (2000). *Derzhavna informatsiina polityka: orhanizatsiino-pravovi aspekty: monohrafiia*: Vydavnytstvo Universytetu vnutrishnikh sprav. Kharkiv. <http://radnuk.info/pidrychnuku/inform/439-aristova.html> [in Ukrainian].
- Bezzub, I. (2012). Biblioteka vyshchoho navchalnoho zakladu u formuvanni informatsiinoi kultury studenta. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho*, 33, 94–105. <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001638>
- Greskiv, O. O. (2010, September 23). Osvitnia rol biblioteky vyshchoho navchalnoho zakladu v umovakh rozvytku informatsiinoho suspilstva. In *Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva*: materialy druhoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Lviv, Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnika», pp. 190–198. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/b32a8311-4495-461f-be7b-9de0ddfd812/content> [in Ukrainian].
- Guraliuk, A. G. (2020). Biblioteka v informatsiinomu suspilstvi: ontolohichni pidkhid. Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia «Pedahohika», 8(15). <https://bit.ly/44emnXY> [in Ukrainian].
- Guraliuk, A., Rostoka, M., & Varaksina, N. (2020). Biblioteka u suspilstvi znan. *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriia Pedahohika*, 10(19). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-10](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-10) [in Ukrainian].
- Guraliuk, A. G. & Terentieva, N. O. (2024). Proektuvannia vidkrytoho informatsiinoho osvithnoho seredovyscha zakladiv vyshchoi osvity z urakhuvanniam resursnoi hierarkhii.

- Modern educational strategies under the influence of the development of the information society and European integration*: Scientific monograph. (pp. 118–131). Riga, Latvia: “Baltija Publishing”.
- <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/435/11657/24396-1> [in Ukrainian].
- Dryhailo, S. V. (2010). Bibliotechno-informatsiini produkty i posluhy dlia korystuvachiv naukovykh bibliotek. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 4, 79–86. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2010_4_11 [in Ukrainian].
- Kobieliiev, O. M. (2012). Resursy informatsiino-analitychnoi diialnosti bibliotek. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 36, 88-97. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/hak_2012_36_12.pdf [in Ukrainian].
- Kremen, V. H. (2013). Katehorii "prostir" i "seredovyshe": osoblyvosti modelnoho podannia ta osvitnoho zastosuvannia. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*, 2, 3–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2013_2_3 [in Ukrainian].
- Kuzmenko, O. I. & Zahumenna, V. V. (2021). Transformatsiia ta rozshyrennia funktsii bibliotek u suchasnomu tsyfrovomu prostori. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 3, 38–44. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2021.244715> [in Ukrainian].
- Ponomarenko, L. O. (2023). Osvitianski biblioteky v umovakh tsyfrovoi transformatsii suspilstva (referatyvnyi ohliad). In *Analitychnyi visnyk u sferi osvity y nauky: dovidkovyi biuletyn* (Vypusk 18, pp. 80–95). V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739797/1/VNIASO-AHS%20of%20Edu%26Sci-RB-18-2023_-80-95.pdf [in Ukrainian].
- Savchenko, O. Ya. (2012). *Dydaktyka pochatkovoï osvity*: pidruchnyk. Hramota. [in Ukrainian].
- Soroka, R. S. (2017, Oktober 26–27) Sut informatsiino-analitychnoi diialnosti ta yii rol u formuvanni efektyvnoi systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv pidpriumnytstva. *Stratehichna analityka ta antykoruptsiiniy audyt v systemi zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky derzhavy, rehionu, subiektiv hospodariuvannia*: materialy VI mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kharkiv (pp. 221–224). Kharkivskyi natsionalnyi universytet miskoho hospodarstva im. O. M. Beketova. <https://core.ac.uk/download/pdf/154806539.pdf> [in Ukrainian].
- Talanchuk, O.B. (2009) Rol elektronnykh bibliotek u formuvanni informatsiino-osvitnoho prostoru universytetu. *Humanizatsiia osvity ta tradytsii prosvitnytstva v bibliotekakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Khmelnychchyny* (pp. 118–128). http://lib.khnu.km.ua/about_library/naukova_robota/2010/tal_rol.htm [in Ukrainian].
- Topuzov, M. (2018). Informatsiino-osvitnie seredovyshe navchalnykh zakladiv. *Dyrektor shkoly*, 9–10 (825–826), 17–25. <https://core.ac.uk/reader/159118760> [in Ukrainian].

Andrii Guraliuk

PhD of Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
Head of the Department of Digital Technologies and Computer Support
of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-7497-5746

ResearcherID: AAG-5328-2020

e-mail: ag.guraliuk@gmail.com

THE ROLE OF THE LIBRARY AS A COMPONENT OF THE INFORMATION AND EDUCATIONAL SPACE OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION

Abstract. The challenges of the information society necessitate the expansion of technological capabilities of modern libraries and strengthening their presence in the digital environment, in particular through the use of social networks and the Internet. This study analyzes the role of the library in the information society as a tool for information verification.

The purpose of the study is to outline the role of the modern library in meeting the information needs of the reader in the context of the digitalization of society.

The scientific novelty of the work lies in the development of conceptual ideas about the role and activities of libraries, as well as their impact on the functioning of the information and educational space of an educational institution in the context of digitalization.

The paper establishes that the main functional purpose of a library is to provide information, ensure free access to national and international information resources, and facilitate the smooth running of educational and research processes. In this regard, the task of the library in the context of digitalization is to provide effective access to the necessary sources of information and to create technologically modernized conditions for working with them to ensure the intellectual and informational comfort of the user.

The author draws conclusions about the dynamism of changing the role of libraries in the information space of educational institutions and considers the prospects for the development of domestic libraries as cultural and educational centers and information centers capable of meeting the information needs of users. It is determined that they should become active participants in information and analytical activities, providing support for the educational process, data verification, presentation of information in a user-friendly format, as well as providing expert advice on various aspects of information activities.

Keywords: modern library, library activity, information and analytical support, Artificial Intelligence, digital transformation of education.